

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในผญาอีสาน

ผู้วิจัย : พระสำลี รุกขิตธมโม (พรมโสภา)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูสมุห์เฉวียน กตปุญโญ, พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Soc., Eco.), Ph.D. (Soc.)

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ ราโชติ, พ.ธ.บ. (พุทธศาสตรบัณฑิต), M.A. (Soc. and Bali.), Ph.D. (Soc)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในผญาอีสาน มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาผญาอีสาน ๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในผญาอีสาน และ ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในผญาอีสาน โดยการใช้วิธีศึกษาวิจัยจากเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า

ผญาอีสาน จัดเป็นคำพูดที่เป็นสุภาษิต โดยใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอีสาน มีความไพเราะคล้องจองกันในเชิงสัมผัส ใช้สำหรับอบรมสั่งสอน ตักเตือน เป็นคติพจน์ ข้อคิด ข้อเตือนใจแก่ผู้ฟังตามความเหมาะสมของคนในสังคม เพื่อให้ยึดถือ อบรมจิตใจ ประพฤติในทางที่ดีงาม มีเนื้อหาสาระที่สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เรื่องการกินอยู่ที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตจนกระทั่งถึงเรื่องศีลธรรม อันเป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของนักปราชญ์อีสานสู่ชนรุ่นหลัง ๆ สืบต่อกันมา ซึ่งมีคุณค่าในฐานะที่เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึก การอบรมสั่งสอน การโน้มน้าวจิตใจ เป็นมรดกที่มีคุณค่าทางภาษา เป็นภาพสะท้อนของสภาพทางสังคม และให้ความบันเทิงใจ

หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในผญาอีสาน มีความสามัคคี ความปรองดอง รักใคร่ให้เกียรติกัน สังคหวัตถุ การยึดเหนี่ยวจิตใจและสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ด้วยการแบ่งปัน พุดจาไพเราะอ่อนหวาน ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ประพฤติตนเหมาะสมตามฐานะเสมอต้นเสมอปลาย เคารพศีลเบญจธรรม เว้นจากการจากการฆ่าเบียดเบียนสัตว์ มีเมตตากรุณา เลี้ยงชีพสุจริตไม่ลักขโมย ไม่ตกอยู่ใน

(ข)

อำนาจกิเลสกำม มีสติสัมปชัญญะเป็นที่พึ่งพาในการปฏิบัติตน และอริยมรรค การดำเนินชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง ไม่เคร่งหรือหย่อนเกินไป รู้เท่าทันกับความเป็นจริง

ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพญาวาสาน ทำให้ทราบว่านักปราชญ์อีสานได้นำหลักพุทธธรรมมาร้อยกรองเป็นบทพญาที่แฝงไปด้วยข้อแนะนำ คำสั่งสอน ชี้แนะแนวทางที่เป็นข้อฝึกหัด ข้อที่ควรปฏิบัติเบื้องต้นในชีวิต เพื่อควบคุมความประพฤติ และเป็นการปฏิบัติเพื่อฝึกฝนตนเองให้เกิดความเจริญงอกงามยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของสมาชิกในสังคม ทั้งที่เป็นผู้นำและผู้ตามในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัวจนกระทั่งถึงระดับที่สูงขึ้นไป ทำให้คนในสังคมมีความสามัคคีปรองดองกัน มีความเคารพ รักใคร่นับถือกัน ไม่แตกแยกวิวาทบาดหมางกัน มีความสงบสุข ยึดมั่นในคุณความดีทั้งทางกาย วาจา ใจ เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

Thesis Title : A Study of the Principles of Buddhism in Paya-Isan

Researcher : Phra Samlee Rukkhitadhammo (Promsopa)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakhrusamuha Chwean Katapuñño, B.A. (Social Studies),
M.A. (Soc., Eco), Ph.D. (Soc.).

: Assist Prof Dr. Boonlert Rachoti, B.A. (Buddhist Study), M.A.
(Soc. and Bali.), Ph.D. (Soc)

Date of Graduation : May 31, 2016

Abstract

The present thesis has scrutinized the principles of Buddhism stated in Paya Isan, the Northeastern proverb, involving the three predominant objectives viz. 1) to study Paya Isan, 2) to study the principles of Buddhism described in Paya Isan and 3) to analyze the principles of Buddhism presented in Paya Isan. The documentary research has been carried out in the present study respectively.

Findings of the study:

Paya Isan has categorized as a kind of the proverb composed of the specific language in Isan involving the verse for instructing, teaching and admonishing the people in any communities as the aphorism in order to correctly behave both of mental and physical performs. The contents of Paya Isan has been interpolated by the principles of Buddhism including initially the fundamental of basic living and ethics, involving the process of instructing the people of the Isan philosophers in the past. Paya Isan has been evaluated as the communicative medium in propagating the emotions, instructions and persuasions, conducting the valuable heirloom in language, demonstrating the state of societies and entertaining the people.

The principles of Buddhism described in Paya Isan can be summarized as the following details; harmoniousness, loving-kindness and friendliness, principles of service including generosity, kindly speech, useful conduct, and even and equal treatment, the five precepts, abstaining from killing, performing lovingkindness, performing right-livelihood, abstaining from stealing, overcoming subjective sensuality, observing the virtues of great assistance viz. mindfulness and clear comprehension in practicing and following the principle of noble eightfold path.

The study, furthermore, has been found that the principles of Buddhism demonstrated in Paya Isan have been written by the Isan philosophers in verse interpolating the suggestions, instructions, advising of the practical ways in living, suggestions of the initial ways in living to control the behavior and practices for the advancement of life and becoming the trusted mental models either of the leaders and the followers of the members in the community including family and the higher units. Paya Isan, on the other hand, has cultivated the harmoniousness in the society, loving and respecting each other, the unity and alternate-less, the happiness and the adhering in the virtues of the people throughout tree ways viz. mental, physical and discourse.